

Geliş Tarihi:

06.01.2022

Kabul Tarihi:

21.04.2022

Yayımlanma Tarihi:

15.06.2022

Kaynakça Gösterimi: Çiçek, B., Şahin, H., & Erkal, S. (2022). 0-6 yaş çocuğu olan ebeveynlerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerinin incelenmesi: Covid-19 salgın dönemi örneği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(43), 212-230. doi: 10.46928/iticusbe.1053663

0-6 YAŞ ÇOCUĞU OLAN EBEVEYNLERİN EV KAZALARINA YÖNELİK GÜVENLİK ÖNLEMLERİNİN İNCELENMESİ: COVID-19 SALGIN DÖNEMİ ÖRNEĞİ

Araştırma

Birgül Çiçek

Sorumlu Yazar (Correspondence)

Hacettepe Üniversitesi

birgulaydin@hacettepe.edu.tr

Hande Şahin

Kırıkkale Üniversitesi

hande_k1979@yahoo.com

Sibel Erkal

Hacettepe Üniversitesi

serkal@hacettepe.edu.tr

Birgül Çiçek, Hacettepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Aile ve Tüketici Bilimleri bölümünde Arş. Gör. olarak çalışmaktadır. Aile yaşam dönemleri, aile içi rol ve sorumluluklar, toplumsal cinsiyet ve 0-6 yaş çocuğu olan ebeveynlerin sorunları ile ilgili araştırmalar yapmaktadır.

Hande Şahin, Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümünde profesördür. Yaşlı ve engelli sorunları, yaşam kalitesi, risk altındaki çocuklar ve gençler, çocuk istismar ve ihmali gibi konuları içeren dersler vermekte ve bu alanlarda araştırmalar yayınlamaktadır.

Sibel Erkal, Hacettepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümünde profesördür. Kurum ev idaresi, kişisel ve toplumsal sağlık, ev kazaları, iş kazaları, hijyen, şiddet, çevre gibi konuları içeren dersler vermekte ve bu alanlarda araştırmalar yayınlamaktadır.

0-6 YAŞ ÇOCUĞU OLAN EBEVEYNLERİN EV KAZALARINA YÖNELİK GÜVENLİK ÖNLEMLERİNİN İNCELENMESİ: COVID-19 SALGIN DÖNEMİ ÖRNEĞİ

Birgül Çiçek
birgulaydin@hacettepe.edu.tr
Hande Şahin
hande_k1979@yahoo.com
Sibel Erkal
serkal@hacettepe.edu.tr

Özet

Amaç: Bu araştırma, Covid-19 salgınının ülkemizde görülmeye başladığı 11 Mart 2020- 13 Temmuz 2021 tarihleri arasında 0-6 yaş çocuklarının ev kaza oranlarının belirlenmesi, ebeveynlerin salgın dönemine ilişkin bazı bireysel ve ailesel özelliklerinin ortaya konulması, ev kazaları ve kazaların önlenmesine ilişkin bilgi birikimlerinin çeşitli sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmanın çalışma grubunu, farklı illerde yaşayan, tüm çocukları 0-6 yaş grubunda olan ve Covid-19 salgın sürecinde evden ya da esnek çalışma sistemiyle çalışan, araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 540 ebeveyn oluşturmaktadır. Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından hazırlanmış “Sosyo-demografik Bilgi Formu” ile Çınar ve Görak (2003) tarafından geliştirilen “0-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Annelerin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Salgın döneminde 0-6 yaş çocuklarının ev kazası geçirme oranı %24,8 olarak bulunmuştur. Ebeveynlerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama ölçeği puan ortalaması orta düzeyin üzerinde belirlenmiştir. Kadınların erkeklere, Covid-19 salgın döneminde çocuklarının ev kazası geçirmediğini belirtenlerin ev kazası yaşadığını belirtenlere göre ölçekten aldıkları puanların daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır ($p<0,01$, $p<0,001$). Ayrıca Covid-19 salgın döneminde kaza geçiren 0-6 yaş gurubu çocuklarının ($n=134$) %12,7’sinin anne ya da babasının Covid-19 tanısı aldıkları dönemde ev kazası yaşadığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgular alan yazındaki güncel salgın dönemi ve salgın öncesi çalışmalar çerçevesinde tartışılmış, salgın döneminde çocuklarda yaşanabilecek ev kazalarının önlenmesi amacıyla bireylere, ilgili kurum ve kuruluşlara önerilerde bulunulmuştur.

Özgünlük: Salgın döneminde konu ile ilgili az sayıda akademik çalışmalara rastlanıldığından bu çalışmanın alan yazına katkı sağlayacağı, konu ile ilgili yapılacak benzer çalışmalara öncülük edeceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Ev Kazası, Yaralanma, 0-6 Yaş Grubu Çocuk

JEL Sınıflandırması: I18, J13

EXAMINATION OF SAFETY MEASURES AGAINST HOME ACCIDENTS OF PARENTS WITH CHILDREN AGED 0-6 YEARS: THE COVID-19 PANDEMIC

Abstract

Purpose: This study aims to determine the home accident rates of children aged 0-6 between the dates of 11 March 2020 and 13 July 2021, when the epidemic started to appear in our country, to reveal some individual and familial characteristics of parents regarding the epidemic period, to collect information on home accidents and prevention of accidents in various socio-demographic forms.

Method: The study group of the research consists of 540 parents living in Turkey, all children in the 0-6 age group, working from home or with a flexible working system during the Covid-19 epidemic, and voluntarily accepting to participate in the research. The research data were collected using the "Socio-demographic Information Form" prepared by the researchers and the "Scale for Diagnosing Safety Measures for Home Accidents of Mothers with 0-6 Age Group Children" developed by Çınar and Görak (2003).

Findings: The rate of children aged 0-6 having a home accident during the epidemic was found to be 24.8%. The mean score of the parents' scale for diagnosing safety measures for home accidents was determined above the medium level. It was concluded that women and men, and those who stated that their child/s did not have a home accident during the Covid-19 epidemic had higher scores from the scale than those who stated that they had a home accident ($p<0.01$, $p<0.001$). In addition, it was determined that 12.7% of 0-6 age group children ($n=134$) who had an accident during the Covid-19 epidemic period had a home accident when their mother or father was diagnosed with Covid-19. The findings were discussed within the framework of the current epidemic period and pre-epidemic studies in the literature, and suggestions were made to individuals, relevant institutions and organizations in order to prevent home accidents that may occur in children during the epidemic period.

Originality: Since there are few academic studies on the subject during the epidemic period, it is thought that this study will contribute to the field by filling the gap in the literature and lead similar studies to be made on the subject.

Keywords: Covid-19 Pandemic, Home Accident, Injury, 0-6 Age Group Children

JEL Classification: I18, J13

GİRİŞ

İnsanlık tarihi boyunca pek çok salgın hastalık ile karşılaşmıştır. Bu salgınların en yenisi olan Covid-19 salgını hem dünyada hem de Türkiye’de sağlık, psikolojik, sosyolojik ve ekonomik açılardan değişime ve dönüşüme neden olmuştur. Bunun sonucunda bireylerin tutum ve davranışları, yaşam tarzları, alışkanlıkları etkilenmiştir. Korona virüs hastalığı (COVID-19), tüm dünyada 5 milyondan fazla insanı etkileyen yaklaşık %3,7 ölüm oranına sahip SARS-COV-2'nin (Severe Acute Respiratory Syndrome-Coronavirus 2) neden olduğu bulaştırıcılığı çok yüksek viral bir enfeksiyondur (Guo vd., 2019). Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından "uluslararası önemi haiz halk sağlığı acil durumu" olarak tanımlanmıştır (WHO, 2020). 11 Mart 2020 tarihinde COVID-19 salgını ‘pandemi’ olarak ilan edilmiş (Rahman, 2021) ve aynı gün ülkemizde ilk vaka görülmüştür (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020). Salgının ülkemizde görülmeye başlamasıyla birlikte alınan önlemlerden olan karantinalar, 20 yaş altı bireylere yönelik sokağa çıkma yasakları, ebeveynlerin evden çalışması, korona virüsün okul öncesi yaş dönemi çocuklarda görülmeye başlanması ve çocukların bulaştırma özelliklerinin olması (Danish Health Authority, 2021) ebeveynlerde korku, endişe gibi duygular yaratmıştır. Bu nedenle okul öncesi kurumlara giden ya da bakıcı/büyük ebeveynler tarafından bakılan çocukların evlerde kaldığı düşünülmektedir. Hareketli yaşamları olan, evlerde okulda ve parkta oynadıkları gibi salgın döneminde evde oyunlar oynamak isteyen çocukların riskli davranış sergilemesi sonucunda ev kazası yaşamaları kaçınılmaz olacaktır (Balcı, Sezer ve Durmuş, 2020).

Çocukluk Dönemi Ev Kazaları

Çocukluk döneminde yaşanan ev kazaları küresel bir sağlık sorunu olup tüm yaş gruplarında önemli bir kaza ve yaralanma nedenidir. Çocukların zamanının büyük kısmını evde geçirmeleri, tehlikelerin bilincinde olmamaları, çevresel risklere duyarlı ve açık olmaları, bulma ve öğrenme konusunda meraklı olmaları gibi nedenlerle 0-6 yaş çocuklar ev kazalarına oldukça açıktır (Erkal, 2010). Ev kazası; “*evin içinde veya eve ait balkon, bahçe, havuz, garaj gibi evin yakın çevresinde meydana gelen kazalar*” şeklinde tanımlanmaktadır (Erdem, Bolu ve Mayda, 2017; Karatepe ve Akış, 2013). Beş yaş altı çocuklarda en fazla yaralanmaya neden olan ev kazaları sırasıyla düşmeler, yanıklar, zehirlenmelerdir. Kazaların tipi ne olursa olsun; yapılan çalışmalarda, ev kazalarının bazen çevredeki olumsuz durumlardan, bazen de hatalı davranışlardan; fakat genellikle bu iki durumun birleşmesinden ileri geldiği bildirilmektedir (Özmen vd., 2007). Bu nedenle yaralanmaların yaşanmasını önlemek amacı ile koruyucu önlemlerin alınması ve güvenli bir yaşam alanı sağlanması yetişkinlerin sorumluluğundadır (Celep ve Yardımcı, 2021).

Günümüzde ebeveynlerin ev kazalarına yönelik önlemler almasına yardımcı birçok güvenlik ürünleri mevcuttur. Bu ürünlerin kullanımının yaygınlaştırılması (pencere ve dolapların açılmasını önleyici kilitler, parmak koruyucular, merdivenler için güvenlik bariyerleri, yatak kenarlıkları, mobilyalar için köşe koruyucular, priz kapak/kilitleri, ocak düğme emniyetleri, havuz, balkon güvenlik filesi) ile ebeveynlerin güvenlik önlemlerine ilişkin tutum ve farkındalığının artırılması, ev kazalarının

önlenmesini dolayısıyla kaza sonucunda oluşan yaralanma oranlarını azaltacağı bilinmektedir (Üçüncü, 2017).

Covid-19 Salgını ve 0-6 Yaş Çocuklarda Ev Kazaları

Tüm dünyada salgının yayılmasını önlemek amacıyla hükümetler tarafından çeşitli politikalar geliştirilmiştir. Alınan tedbirlerden biri olan evden çalışma yöntemi, Covid-19'un bulaşma riskini azaltmak için çeşitli düzeylerde uygulamaya konulmuştur. Yeni tip koronavirüsün yakın temas, solunum ile bir insandan diğerine geçmesi sosyal mesafe adı verilen koruyucu tedbirlerin sosyal ve iş hayatında uygulanmasına neden olmuştur. Bu bağlamda, evden çalışma sosyal mesafe kuralı temelinde çalışanları, ailelerini ve toplum sağlığını koruma amaçlı bir çalışma yöntemi olarak değerlendirilmektedir. Evden çalışabilecek bireylere bu yöntemi uygulayarak, işgücünün belirli bir kısmına bulaşma riskini azaltacak bir politika izlenmiş (Akca ve Küçüköğlü-Tepe, 2021), Türkiye'de 2020/4 no'lu Cumhurbaşkanlığı Genelgesi kapsamında evden çalışmanın yasal altyapısı oluşturulmuştur (Resmi Gazete, 2020). Çalışmada, özellikle salgının yayılımının engellenmesi amacıyla evden çalışma ya da esnek çalışma sistemiyle (haftanın belli günlerinde evden, diğer günlerde iş yerinde) çalışan ve tüm çocukları okul öncesi yaşta olan ebeveynlere odaklanılmıştır. Evden çalışma sistemiyle birlikte evde geçirilen sürenin çoğalması nedeniyle ev kazalarının artması söz konusu olmuştur (Akca ve Küçüköğlü-Tepe, 2021). Bozkurt (2020) salgınla birlikte evden/online çalışan kadınların, bu süreçte çocuk bakımı ve temizlik işlerine ilişkin hizmet aldığı yardımcılarını kaybettiğini belirtmektedir. Özel alan ile kamusal alanın sorumluluklarını bir arada yürütmek zorunda kalan ebeveynlerin rol ve sorumluluklarına ek olarak bir de okul öncesi yaşta çocukların bakımına ilişkin sorumlulukların eklenmesi ev kazası yaşanma riskini artırmıştır.

Nitekim yurt içinde ve yurt dışında salgın döneminde çocukların yaşadıkları ev kazalarının epidemiyolojisini inceleyen çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Neill, Carter, Jones, vd. (2021) İngiltere'de salgın nedeniyle ilk karantinanın yaşandığı 2020 yılının Mart ve Mayıs aylarında 17 yaş altı çocuğu olan ebeveynlerin hasta veya ev kazası yaşayan çocukları için yardım arayışlarını belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada, (n=198) ev kazası yaşayan 0-5 yaş çocukların oranının %3,7 (17 çocuk) olduğu bulunmuştur. Ebeveynlerin hastalık ya da ev kazası durumunda internet, telefon uygulamaları, sosyal medya, aile, arkadaş ya da sağlık çalışanı olan aile üyeleri aracılığıyla bilgiye ulaştıklarını veya sahip oldukları bilgileri kullandıklarını belirlemişlerdir. Bunun yanı sıra hastalık ve ev kazasına ilişkin bilgilenmek amacıyla hiçbir ebeveynin televizyon, radyo ve yazılı basın gibi geleneksel medya kaynaklarından yararlanmadığı sonucuna varılmıştır. Wong, Hung ve Leung (2021) Hong Kong'da pediatrik cerrahi gerektiren ev kazalarında Covid-19 salgını ve salgına yönelik alınan tedbirlerin etkisinin incelendiği retrospektif çalışmada; çocuklarda en çok yabancı cisim yutma, yanma haşlanma ve düşme kaza tipleri görülmüştür. Hastaneye başvuran toplam 35 çocuğun yaş ortalaması 3 olarak bulunmuştur. 2018 ve 2019 yılları ile karşılaştırıldığında; 2020 yılında yaşanan ev kazası oranlarının, yabancı cisim yutma sonucu yaşanan ev kazalarının ve cerrahi

gerektiren ev kazalarının arttığı belirtilmektedir. Bressan, Gallo, Tirelli, Gregori ve Da Dalt (2021) salgın sürecinde karantina günlerini kapsayan 8 Mart – 20 Nisan 2020 tarihleri arasında yaşanan ve hastaneye yapılan başvuruları inceleyerek ev kazalarının sıklığının araştırıldığı çalışmada, en çok travma, zehirlenme, yanık, yabancı cisim yutma ya da soluk borusu, kulak gibi organlara cisim kaçması nedenleriyle kaza yaşandığı belirlenmiştir. Ayrıca çalışmada pandemi döneminde yaşanan ev kazalarının bir önceki yıla göre önemli ölçüde arttığı ve çocuk sağlığı için COVID-19'dan daha ciddi bir tehdit oluşturduğu sonucuna varılmıştır. Gielen vd. (2021) İngiltere’de salgın öncesinde yaşanan tüm kazaların %44,’ünü ev kazalarının oluşturduğunu belirterek; salgın döneminde yaptığı çalışmada ev kazasının görülme oranını %28,0 olarak belirtmiştir. Evde daha fazla zaman geçirdiğini belirten ailelerin çocuklarında ev kazası sonucunda yaralanma ve yabancı cisim yutmanın diğer ailelere göre daha fazla olduğu bulunmuştur. Claudet vd. (2020) karantina günlerinde (17 Mart- 19 Nisan 2020) çocuklarda yaşanan ev kazalarını son 3 yılın verilerine göre incelediği çalışmada, 2- 5 yaş grubu çocuklarda görülen ev kaza oranlarının arttığı belirlenmiştir. Düşmelere bağlı travma, kesici delici alet yaralanmalarının yaşandığı belirtilmekle birlikte; son 3 yıla göre pencereden düşme olaylarının bu dönemde arttığı sonucuna varılmıştır. Güleriyüz, Çolak, Güneysu ve Fidancı (2021) bir üniversite çocuk acil servisinde 2019 yılı ve salgın döneminde (Mart-Haziran 2020) ev kazaları nedeniyle yapılan başvuruları karşıladıkları retrospektif çalışmada; 2019 yılında çocuk acil servise başvuran tüm vakaların %9,46’sının ev kazası olduğu, 2020’de bu oranın %24,43 olduğu, Covid-19 salgın döneminde çocuk ev kaza vakalarının sayısında artış görüldüğü belirtilmiştir.

Ulusal medyada görsel ve yazılı çıkan haberlerde salgın döneminde çocuklarda ev kazalarının arttığı ifade edilmektedir (AA Haber, 2020; CNN Türk, 2020; Sözcü, 2020). Nitekim Balcı, Sezer ve Durmuş (2020) da salgın döneminde çocuklarda ev kazaları ve yaralanmalarda artış olabileceğini, ebeveynlerin tedbirleri artırmaları gerektiğini ifade etmektedir. Buradan hareketle, salgının ülkemizde görülmeye başladığı 11 Mart 2020 tarihinden araştırmanın yapıldığı 15 Haziran-13 Temmuz 2021 tarihleri arasında 0-6 yaş grubu çocukların ev kaza oranlarının belirlenmesi çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Ayrıca ebeveynlerin salgın dönemine ilişkin bazı bireysel ve ailesel özelliklerinin ortaya konulması, ev kazaları ve kazaların önlenmesine ilişkin bilgi birikimlerinin belirlenmesi de çalışmanın diğer amacını oluşturmaktadır. Bununla birlikte ebeveynlerin bazı değişkenler ile (cinsiyet, çocuk sayısı vb.) ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma, Türkiye’de yaşayan, tüm çocukları 0-6 yaş grubunda olan ve Covid-19 salgın sürecinde evden ya da esnek çalışma sistemiyle (haftanın belli günlerinde evden, diğer günlerde iş yerinde) çalışan farklı sosyo-demografik özelliklere sahip ebeveynlere yönelik planlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu ise basit rastgele örnekleme yoluyla sosyal medya uygulamaları üzerinden çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 540 ebeveyn oluşturmaktadır.

İlgili alan yazın incelendiğinde; yurt dışında salgın döneminde çocukların yaşadıkları ev kazalarının epidemiyolojisini inceleyen (Claudet vd., 2020; Gielen vd., 2020; Keays, Friedman ve Gagnon, 2020;

Bressan vd., 2021; Neill vd., 2021; Wong vd., 2021) çalışmalara rastlanılmış olmakla birlikte, ülkemizde de farklı türde (editöre mektup ve bilimsel makale) az sayıda akademik çalışmalara (Balcı, Sezer ve Durmuş, 2020; Güteryüz vd. 2021) rastlanılmıştır. Yapılan çalışmaların daha çok retrospektif şekilde kaza vakalarının incelendiği çalışmalar olduğu ve kazaların epidemiyolojisinin ortaya konulması amacıyla yapıldığı görülmektedir. Kazaların önlenmesi noktasında bu tarz çalışmaların kaza tipleri, nedenleri, nerede yaşandığı, tedavi yöntemleri vb. konularda bilgi vermesi açısından önemi büyük olmakla birlikte; yaptığımız çalışmanın salgın döneminde evden çalışan ebeveynlerin ev kazalarına yönelik aldıkları güvenlik önlemlerinin belirlenmesi amacı, çalışmamızı diğer çalışmalardan farklı kılan yönüdür. Bu nedenle alan yazındaki boşluğu doldurarak alana katkı sağlayacağı, konu ile ilgili yapılacak benzer çalışmalara öncülük edeceği düşünülmektedir.

Çalışmaya başlamadan önce literatür taraması yapılmış, aşağıda yer alan araştırma soruları oluşturulmuştur:

- 1) 0-6 yaş çocuklarının salgın döneminde ev kazası yaşama durumu nasıldır?
- 2) Ebeveynlerin cinsiyetine göre salgın döneminde ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama düzeyleri farklılık göstermekte midir?
- 3) Ebeveynlerin çocuk sayısına göre salgın döneminde ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama düzeyleri farklılık göstermekte midir?
- 4) Ebeveynlerin salgın dönemindeki çalışma şekline göre ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama düzeyleri farklılık göstermekte midir?
- 5) 0-6 yaş çocuklarının salgın döneminde herhangi bir okul öncesi kurumuna gitme durumlarına göre ebeveynlerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama düzeyleri farklılık göstermekte midir?
- 6) Çocuk/ların salgın döneminde ev kazası geçirme durumuna göre ebeveynlerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama düzeyleri farklılık göstermekte midir?
- 7) Salgın döneminde ev kazası geçiren çocuklar, ebeveynleri Covid-19 tanısı aldığı dönemde mi kaza geçirmiştir?

YÖNTEM

Evren-Örneklem/Araştırma Gurubu

Araştırmanın çalışma evreni, evli, tüm çocukları 0-6 yaş grubunda olan ve Covid-19 salgın sürecinde evden ya da esnek çalışma sistemiyle (haftanın belli günlerinde evden, diğer günlerde iş yerinde) çalışan anne ve babalar oluşturmaktadır. Bu evrenden seçkisiz örnekleme yolu ile seçilen, çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden ve farklı illerde yaşayan, tüm çocukları 0-6 yaş grubunda olan, Covid-19 salgın sürecinde evden ya da esnek çalışma sistemiyle çalışan farklı sosyo-demografik özelliklere sahip 540 ebeveyn oluşturmaktadır.

Çalışmaya katılan bireylerin %79,8'i kadın, %20,2'si erkektir. Katılımcıların %55,9'u 26-35, %28,7'si 36-45 yaş grubunda yer almaktadır. Bireylerin %93,3'ünün evli, %44,2'sinin 5000 TL ve altında, %21,7'sinin 5001 TL- 7500 TL aralığında toplam aylık geliri olduğu belirlenmiştir. Katılımcılar arasında %41,1 ile lisans mezunu olanlar ilk sırada yer alırken, bunu %24,1 ile lise mezunları izlemektedir. Aile tipleri açısından katılımcıların %84,4'ü çekirdek aileye sahiptir. Evli katılımcıların (n=504) eşlerinin çalışma durumu incelendiğinde; %79,8'inin eşi tam zamanlı çalışmaktadır. Katılımcıların %73,3'ünün 1, %22,4'ünün 2 çocuğu olduğu saptanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama amacıyla anket formu hazırlanmıştır. Hazırlanan anket formu 2 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, araştırmaya katılan bireylerin sosyo-demografik bilgilerini (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, ailenin toplam aylık geliri vb.) belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise, Çınar ve Görak (2003) tarafından geliştirilen “0-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Annelerin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek 34 olumlu, 6 olumsuz ifade içeren 40 maddeden oluşmaktadır. Ölçek Beşli Likert (5. Her zaman, 4. Çoğu zaman, 3. Bazen, 2. Nadiren, 1. Hiçbir zaman) şeklindedir. Olumsuz ifade içeren maddeler 6, 9, 23, 26, 30, 40'ncı maddeler olup, puanları tersine çevrilerek kullanılmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı 0.82'dir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 40, en yüksek puan 200'dür. Ölçekten alınan yüksek puan ebeveynlerin çocuğunu ev kazalarından korumaya yönelik önlemleri en üst düzeyde aldığını göstermektedir.

Verilerin Toplanması/İşlem

Araştırmanın verileri, 15 Haziran-13 Temmuz 2021 tarihleri arasında çevrimiçi anket formu aracılığıyla basit rastgele örnekleme yoluyla sosyal medya uygulamaları üzerinden her aileden bir ebeveynin katılımıyla elde edilmiştir. Katılımcılara çevrim içi anket formuna erişimlerinden önce anket formu üzerinde çalışma hakkında bilgi verilmiş olup araştırmanın amacı, araştırma formuyla elde edilen bilgilerin bilimsel amaçla kullanılacağı, bilimsel etik kuralları çerçevesinde gizlilik içinde değerlendirileceği ve başka bir amaçla kullanılmayacağı belirtilmiştir. Çalışmaya katılan bireylerin çocuklarının ev kazası geçirme durumu, ülkemizde salgının başlangıcı olan 11 Mart 2020 tarihinden 13 Temmuz 2021 tarihine kadar geçen süreyi kapsamaktadır.

Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi

Araştırmanın verileri SPSS.24 programında değerlendirilmiştir. Katılımcılara ilişkin demografik ve açıklayıcı bilgiler frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma gibi tanımlayıcı istatistiklerle ifade edilmiştir. Bununla birlikte, değişkenler arasında ilişkinin belirlenmesi için grup sayısı iki ise (cinsiyet, Covid-19 salgın döneminde çalışma şekli ve Covid-19 salgın döneminde çocukların ev kazası geçirme durumu) İki Grup Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi yapılmıştır. Grup sayısı ikiden fazla ise (çocuk sayısı ve çocukların salgın döneminde herhangi bir okul öncesi kurumuna gitme

durumu) Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Analizlerden elde edilen sonuçlar *p<0,05, **p<0,01, ***p<0,001 anlamlılık düzeylerinde değerlendirilmiştir.

Bu çalışma, Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu tarafından 8 Haziran 2021 tarihinde yapılan toplantıda (Sayı: E- 35853172) etik açıdan uygun bulmuştur.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çınar ve Görak (2003) tarafından geliştirilen “0-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Annelerin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Ölçeği” annelere yönelik hazırlanmıştır. Ancak bu çalışmada babalarında salgın döneminde evden çalıştığı ya da esnek çalışma sistemiyle (haftanın belli günlerinde evden, diğer günlerde iş yerinde) çalıştığı düşüncesiyle araştırmaya annelerin yanı sıra babalarda dâhil edilmiş olup, her aileden yalnızca bir ebeveynin katılımı sağlanmıştır.

Çalışmaya katılan bireylerden anket formundaki sorulara salgın dönemi (ülkemizde salgının başladığı 11 Mart 2020 tarihinden itibaren) göz önünde bulundurularak cevap vermeleri istenmiştir.

Ayrıca araştırmanın sonuçları ebeveynlerin Covid-19 salgın döneminde 0-6 yaş çocukların ev kazalarına yönelik alınan önlemlerin bazı değişkenler açısından incelenmesi amacıyla kullanılan “0-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Annelerin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Ölçeği”nin ölçtüğü nitelikler ve araştırmacıların gerçekleştirdiği analizler ile sınırlıdır. Bununla birlikte, araştırmanın salgın döneminde yapılmış olması nedeniyle çevrimiçi anket hazırlanmıştır ve tüm yanıtlar çevrim içi ortamda elde edilmiştir. Bu nedenle çalışmadan elde edilen veriler internet imkânı olan ve araştırmaya katılmayı kabul eden ebeveynlerle sınırlıdır.

BULGULAR

Çalışmaya Katılan Ebeveynlerin Covid-19 Salgın Dönemine İlişkin Bireysel ve Ailesel Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamına alınan katılımcıların %23,1’inin Covid-19 tanısı aldığı belirlenmiştir. Covid-19 salgın döneminde bireylerin %65,4’ü bazı günler evden bazı günler iş yerinden %34,6’sı ise haftanın tüm günü evden (uzaktan çalışma) çalıştığını belirtmiştir. Katılımcıları Covid-19 salgın döneminde çocuk bakımı ve çocuklarla ilgili konularda sorumluluk alma durumları incelendiğinde; bireylerin yarıya yakını (%49,1) büyük ölçüde kendisinin sorumlu olduğunu belirtirken; %27,2’si eşinin ve kendisinin eşit olarak sorumlu olduklarını, %11,3’ü ise büyük ölçüde eşinin sorumlu olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların %40,4’ünün çocuk/larının salgın öncesinde herhangi bir okul öncesi kurumuna gittiği, %59,6’sının ise gitmediği belirlenmiştir. Salgın döneminde ise çocuk/larının herhangi bir okul öncesi kurumuna gittiğini belirtenlerin oranında düşüş yaşanmıştır. Yalnızca %19,1’inin çocuk/ları okul öncesi kuruma giderken, %62,4’ünün gitmediği, %18,5’inin ise düzenli olarak gitmediği belirlenmiştir. Araştırma kapsamına alınan katılımcıların, çocuk/larının salgın döneminde ev kazası geçirdiğini belirtenlerin oranı %24,8 olarak bulunmuştur. Covid-19 salgın döneminde ev kazası geçiren çocukların (n=134) %12,7’sinin anne ya da babasının Covid-19 tanısı

aldıkları zaman ev kazası yaşadığı belirlenmiştir. Ayrıca katılımcıların %65,0'i salgın sürecinde çocuklarda ev kazalarının arttığını düşünmektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Çalışmaya Katılan Ebeveynlerin Covid-19 Salgın Dönemine İlişkin Bireysel ve Ailesel Özelliklerine Göre Dağılımı

Değişkenler	Gruplar	n	%
Covid-19 Tanısı Alma Durumu	Evet	125	23,1
	Hayır	415	76,9
Covid-19 Salgın Döneminde Çalışma Şekli	Bazı günler evden bazı günler iş yerinden	353	65,4
	Tüm günler evden (uzaktan çalışma)	187	34,6
Covid-19 Salgın Döneminde Çocuk Bakımı ve Çocuklarla İlgili Konularda Sorumluluk Alma Durumu	Büyük ölçüde kendi	265	49,1
	Büyük ölçüde eşi	61	11,3
	Eşi ve kendi hemen hemen eşit	147	27,2
	Büyük ölçüde bakıcı	7	1,3
	Büyük ölçüde büyük ebeveynler	51	9,4
	Diğer akrabalar (Teyze/hala vb.)	9	1,7
Salgın Öncesinde Herhangi Bir Okul Öncesi Kurumuna Gitme Durumu	Evet	218	40,4
	Hayır	322	59,6
Çocukların Salgın Döneminde Herhangi Bir Okul Öncesi Kurumuna Gitme Durumu	Evet	103	19,1
	Hayır	337	62,4
	Düzenli olarak gitmedi	100	18,5
Çocuk/larının Covid-19 Salgın Döneminde Ev Kazası Geçirme Durumu	Evet	134	24,8
	Hayır	406	75,2
Ev kazası Geçiren Çocuk/ların Ebeveynlerinin Covid-19 Tanısı Alma Durumu (n=134)	Evet	17	12,7
	Hayır	117	87,3
Salgın Sürecinde Çocuklarda Ev Kazalarının Artma Durumuna İlişkin Görüşleri	Evet	351	65,0
	Hayır	189	35,0
Toplam		540	100

Çalışmaya Katılan Bireylerin Ev Kazası ve Önlemleri Hakkında Bilgilerine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamına alınan katılımcılar arasında acil yardım numaralarını bildiğini belirtenler (%96,3) en yüksek orandadır. Ebeveynlerin %90,7'si ev kazalarının önlenabilir olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların okul öncesi çocuklara yönelik ev kazaları ile ilgili bilgilendirme/egitim alma durumları incelendiğinde; %67,2'sinin herhangi bir bilgilendirme/egitim almadıkları, %32,8'inin ise bilgilendirme/egitim aldıkları belirlenmiştir. Ev kazaları ile ilgili bilgilendirme/egitim aldığını belirten katılımcılara bilgi kaynakları sorulmuş olup, birden fazla cevap verebilecekleri belirtilmiştir. Ebeveynlerin bilgi kaynakları (n=177) incelendiğinde; internet/sosyal medya (%22,5), okul/öğretmen (%17,5), aile büyükleri (%14,7), konu ile ilgili seminerler (%12,1), sosyal çevre (komşu, arkadaş vb.) (%11,7), kitap/dergi/gazete (%8,1) aracılığıyla bilgi edindikleri belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Çalışmaya Katılan Bireylerin Ev Kazası ve Önlemlerine İlişkin Bilgilerine Göre Dağılımı

Değişkenler	Gruplar	n	%
Acil Yardım Numaralarını Bilme Durumları	Evet	520	96,3
	Hayır	20	3,7
Ev Kazalarının Önlenabilir Olma Durumuna İlişkin Görüşleri	Evet	490	90,7
	Hayır	50	9,3
Ev Kazaları ile İlgili Bilgi/Eğitim Alma Durumu	Evet	177	32,8
	Hayır	363	67,2
Bilgi Kaynakları (n=177) *	Okul / Öğretmen	52	17,5
	TV / Radyo	17	5,7
	İnternet / Sosyal Medya	67	22,5
	Seminer	36	12,1
	Aile Büyükleri	44	14,7
	Kitap / Dergi / Gazete	24	8,1
	Sağlık Çalışanları (hemşire, doktor, Sosyal Çevre (komşu, arkadaş vb)	20	6,7
	Diğer	35	11,7
	3	1	
Toplam		540	100

“0-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Annelerin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Ölçeği”nin tanımlayıcı istatistiklerine İlişkin Bulgular

Çalışmaya katılan bireylerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama ölçeği puan ortalaması $\bar{x}=177,55\pm 16,43$ olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en yüksek puanın 200 olduğu göz önüne alındığında, orta düzeyin üzerinde güvenlik önlemlerini tanıladıkları düşünülebilir (Tablo 3).

Tablo 3. “0-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Annelerin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Ölçeği”nin Tanımlayıcı İstatistikleri

	n	Min-max	Ort.	Sdt. Sapma
0-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Annelerin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Ölçeği	540	116-200	177,55	16,43

Katılımcuların Bazı Değişkenlerine Göre Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılamaya İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamına alınan ebeveynlerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerinin cinsiyet ($p<0,001$) ve çocuk/ların Covid-19 salgın döneminde ev kazası geçirme durumu ($p<0,01$) açısından incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuçlara göre kadınların ($\bar{x}=179,34\pm 15,13$) erkeklere ($\bar{x}=170,48\pm 19,31$) oranla ölçekten aldıkları puan yüksek bulunmuştur. Covid-19 salgın döneminde çocuk/ların ev kazası geçirmediğini belirten ebeveynlerin

ölçekten aldıkları puan ortalaması ($\bar{x}=178,74\pm15,95$), ev kazası geçirdiğini belirtenlere ($\bar{x}=173,97\pm17,47$) göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (Tablo 4).

Ebeveynlerin çocuk sayısı, Covid-19 salgın döneminde çalışma şekli ve çocuk/ların salgın döneminde herhangi bir okul öncesi kurumuna gitme durumu ile ev kazalarına yönelik güvenlik önlemleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$) Buna göre katılımcıların çocuk sayısı, Covid-19 salgın döneminde çalışma şekli ve çocuk/ların salgın döneminde herhangi bir okul öncesi kurumuna gitme durumu ne olursa olsun benzer şekilde ev kazalarına yönelik güvenlik önlemleri aldıkları söylenebilir (Tablo 4).

Tablo 4. Katılımcıların Bazı Değişkenlerine Göre Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılamaya İlişkin T Testi ve ANOVA Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	Ort.±S.S	t / F	p	Fark
Cinsiyet	Kadın	179,34±15,13	5,145	0,000***	1-2
	Erkek	170,48±19,31			
Çocuk Sayısı	1	177,09±16,83	0,689	0,503	-
	2	179,09±15,22			
	3	177,55±15,68			
Covid-19 Salgın Döneminde Çalışma Şekli	Bazı günler evden bazı günler iş yerinden	176,83±16,76	-1,430	0,153	-
	Tüm günler evden (uzaktan çalışma)	178,91±15,75			
Çocukların Salgın Döneminde Herhangi Bir Okul Öncesi Kurumuna Gitme Durumu	Evet	179,38±15,29	1,557	0,212	-
	Hayır	176,59±17,04			
Çocuk/ların Covid-19 Salgın Döneminde Ev Kazası Geçirme Durumu	Evet	173,97±17,47	-2,934	0,003**	1-2
	Hayır	178,74±15,95			

p<0,05, ** p<0,01, *** p<0,001

TARTIŞMA

Korona virüs salgını nedeniyle 16 Mart 2020’de okulların kapatılması, “Evde Kal” uygulaması ve 4 Nisan 2020’den itibaren 20 yaş altı grubun evden çıkma yasağı ile çocuklar evlerde kapalı ortamlarda kalmak zorunda bırakılmıştır. Çocukların alışkın oldukları hareketlilik ile ev içinde riskli davranışlar sergilemeleri, evde kalan diğer aile bireyleri ile beraber yaşam alanlarının kısıtlanması, evde oldukları için sıkılıp sokak ve parklarda oynamaya alıştıkları oyunları ev içinde oynamaya çalışmaları gibi nedenlerle salgın günlerinde çocuklarda ev kazaları ve yaralanmalarında artış yaşanması öngörülmektedir (Balcı, Sezer ve Durmuş, 2020; Bressan vd., 2021). Nitekim çalışmamıza katılan bireylerin çocuk/larının salgın döneminde ev kazası geçirme oranı %24,8 olarak bulunmuştur. Gielen vd.’nin (2021) salgın döneminde yaptığı çalışmada ev kazasının görülme durumu %26,0 olarak

belirtilmiş ve salgın sürecinde evde kalma ve okulların kapanması ile beraber evdeki tehlikeli ortamlara daha fazla maruz kalmanın 2020 yılında yaşanan ev kazalarının nedeni olduğu vurgulanmıştır (Gielen vd., 2021). Wong vd.'nin (2021) çalışmasında, önceki yıllara kıyasla Covid-19 salgın sürecinde Hong Kong Çocuk Hastanesi cerrahi servisine başvuran çocuk ev kazalarında artış olduğu belirtilmiştir. Ancak Keays vd. (2020) Kanada Hastaneleri Yaralanma Raporlama ve Önleme Programından (CHIRPP) elde edilen veriler ile Pediatrik Travma Merkezi olan Montreal Çocuk Hastanesinde yaralanma ile ilgili acil servis kayıtlarını incelemişlerdir. Covid-19 karantina döneminde (iki aya ait verileri 16 Mart - 15 Mayıs 2020), 2015-2019 yıllarının ortalamasına göre 2020 yılı iki aylık dönemde acil servise yaralanma nedeniyle olan müracaatta anlamlı bir düşüş olduğu, 2 ile 5 yaş arası çocuklarda en az %35 azalma görüldüğü belirtilmiştir. Çalışmadan elde edilen kaza oranı, diğer çalışmalarla karşılaştırıldığında benzer oranlarda olduğu söylenebilir. Ancak Türkiye genelinde salgın döneminde yaşanan kazaları belirlemeye yönelik 0-6 yaş çocuğa sahip tüm ebeveynlerle geniş çaplı araştırmalar yapılması veya tüm hastanelerin çocuk acillerine başvuran ev kazası sayılarını inceleyen çalışmaların yapılması ile bu oranda artış olabileceği düşünülmektedir.

Covid-19 salgın döneminde bireylerin %65,4'ü bazı günler evden bazı günler iş yerinden %34,6'sı ise haftanın tüm günü evden (uzaktan çalışma) çalıştığını belirtmiştir. Bu oranlarda, ebeveynlerin özel alan ile kamusal alanın sorumluluklarını bir arada yürütmek zorunda kaldıklarını, okul öncesi yaşta olan çocuklarının bakımına ilişkin sorumlulukların eklendiğini göstermektedir.

Katılımcıların yarıya yakını (%49,1) salgın döneminde çocuk bakımı ve çocuklarla ilgili konularda büyük ölçüde kendisinin sorumlu olduğunu, %27,2'si eşinin ve kendisinin eşit olarak sorumlu olduklarını ifade etmiştir. Çalışmaya katılan ebeveynlerin yaklaşık %80,0'inin kadın olduğu göz önüne alındığında, iş yaşamına ilişkin sorumluluklarıyla birlikte çocuk bakımını üstlendikleri söylenebilir. Ancak eşiyile beraber eşit şekilde sorumluluk aldığını belirtenlerin oranının da azımsanmayacak büyüklükte olduğu görülmektedir. Bu sonuç, aile içerisinde toplumsal cinsiyet rolleri açısından eşitlikçi yaklaşımın –çocuk bakımının anne ve babaların ortak sorumluluğunda olduğunun- bir göstergesi olması nedeniyle değerli bir bulgu olduğu söylenebilir.

Katılımcıların %40,4'ünün çocuk/larının salgın öncesinde herhangi bir okul öncesi kurumuna gittiğini belirtirken, salgın döneminde bu oran %19,1'e düşmüştür. Salgının ülkemize görülmeye başlamasıyla birlikte alınan önlemlerden olan karantinalar, ekonomik nedenler, korona virüsün okul öncesi yaş dönemi çocuklarda görülmesi ve çocukların bulaştırma özelliklerinin olması (Danish Health Authority, 2021) gibi nedenler okul öncesi kurumlara giden ya da bakıcı veya büyük ebeveynler tarafından bakılan çocukların evlerde kaldığı düşünülmektedir.

Covid-19 salgın döneminde kaza geçiren 0-6 yaş grubu çocukların (n=134) %12,7'sinin anne ya da babasının Covid-19 tanısı aldıkları zaman ev kazası yaşadığı belirlenmiştir. Bu sonuç covid-19 tanısı alan ebeveynlerin hastalık semptomlarının etkisiyle bu dönemde çocuklarını yeterince takip edemediklerini, tam olarak ilgilenemediklerini ve ev kazası ile karşılaştıklarını düşündürmektedir.

Covid-19 salgınının hala devam ettiği düşünüldüğünde evde çocuklar için güvenli ortamların oluşturulmasının önemi daha da artmaktadır.

Araştırma kapsamına alınan katılımcılar arasında acil yardım numaralarını bildiğini belirtenler (%96,3) yüksek orandadır. Çalışmada ebeveynler arasında acil yardım numarasını bildiğini belirtenlerin yüksek oranda olması, ev kazası yaşanması durumunda nereye başvurulması gerektiği ya da nereden yardım isteneceğine ilişkin bilgi sahibi olduklarının bir göstergesi olması nedeniyle memnuniyet vericidir.

Katılımcıların %32,8'inin okul öncesi çocuklara yönelik ev kazaları ile ilgili bilgilendirme/egitim aldıkları belirlenmiştir. Bilgilendirme/egitim aldığını belirten ebeveynlerin bilgi kaynakları incelendiğinde; sırasıyla internet/sosyal medya, okul/öğretmen, aile büyükleri, konu ile ilgili seminer, sosyal çevre (komşu, arkadaş vb.), kitap/dergi/gazete, sağlık çalışanları (hemşire, doktor, aile hekimi), TV/radyo aracılığıyla bilgi edindikleri belirlenmiştir. Thein, Lee ve Bun (2005) medyanın ev kazalarının önlenmesinde önemli rol oynadığını bildirmiştir. Pravin (2017) tarafından yapılan çalışmada; araştırmaya katılan annelerin %55,6'sının ev kazalarını önleme konusunda kitle iletişim araçları aracılığıyla bilgi sahibi olduğu belirtilmiştir. Çalışmaya katılan bireylerin yarısından fazlasının ev kazaları ile ilgili eğitim/bilgilendirme almamış olması bu konuda yurt içi ve yut dışı literatür ışığında konunun uzmanları tarafından güncel bilgilerin ve önlemlerin paylaşıldığı ebeveynlere yönelik sosyal medya, kitle iletişim araçları, okul öncesi kurumlar vb. aracılığıyla bilgi ve farkındalığı artırmak amacıyla verilecek eğitimlere daha fazla ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Çalışmamızda ebeveynlerin 0-6 yaş çocukların ev kazalarına yönelik bilgi kaynakları açısından sağlık çalışanları (hemşire, doktor, aile hekimi) ile TV/radyo oranlarının düşük olduğu bulunmuştur. Oysaki salgın koşulları düşünüldüğünde, öncelikle ailelere hizmet veren aile sağlığı merkezlerinde çalışan sağlık personeli tarafından ya da geniş kitlelere ulaşabilmenin en kolay yollarından biri olan kitle iletişim araçları aracılığıyla salgın döneminde ev kazalarının önlenmesine ilişkin alınabilecek tedbirlere yönelik bilgilendirmelerin yapılması gerektiği düşünülmektedir. Özellikle salgın sürecinde evde kalınan sürenin de artmasıyla beraber kitle iletişim araçlarının bilgilendirme amacıyla kullanılması geniş kitlelere ulaşmaya yardımcı olacaktır.

Çalışmaya katılan bireylerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama ölçeği puan ortalaması $\bar{x}=177,55 \pm 16,43$ olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en yüksek puanın 200 olduğu göz önüne alındığında, orta düzeyin üzerinde güvenlik önlemlerini tanıladıkları düşünülebilir.

Uzaktan eğitim, salgın öncesine oranla sosyal yaşamın kısıtlanması gibi nedenler düşünüldüğünde, evde güvenlik önlemlerinin alınması gerekmektedir. Nitekim çalışmaya katılan ebeveynlerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemleri ölçeğinden orta düzeyin üzerinde puan almaları memnun edici olmakla birlikte, bu dönemde %24,8 oranında ev kazası görülmesi ve çocuğunun ev kazası yaşadığını belirten ebeveynlerin ölçekten düşük puan almaları, evde güvenlik önlemleri konusunda düzenlemeler yapılması gerektiğini düşündürmektedir. Salgın öncesinde yapılan çalışmalar

incelendiğinde, Altundağ ve Öztürk'ün (2005) çalışmasında 1-3 yaş grubu çocuğu olan annelerin aynı ölçekten aldıkları puan ortalaması $\bar{x}=158.98\pm14.48$, Koştu'nun (2005) çalışmasında, $\bar{x}=162.13\pm22.39$, Karatepe ve Akış'ın (2013) çalışmalarında $\bar{x}=162,91 \pm 20,34$, Erdem, Bolu ve Mayda'nın (2017) çalışmasında $\bar{x}=168,03\pm20,49$, Aydoğdu, Ateş ve Set'in (2019) çalışmasında $\bar{x}=176.6\pm16.2$, Tural-Büyük ve Güdek-Seferoğlu'nun (2020) araştırmasında $\bar{x}=162.00\pm22.22$ olarak belirtilmiştir. Bu çalışmada ölçekten alınan puan ortalaması, diğer çalışmalardaki puan ortalamasına göre daha yüksek bulunmuştur. Bu da araştırmaya katılan bireylerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini almada bilinçli olduklarını göstermektedir. Çalışmamızda ölçek puan ortalamasının orta düzeyin üzerinde olması katılımcıların eğitim durumlarından etkilenebileceği, ebeveynlerin %45,9'unun lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışmada kadınların erkeklere, Covid-19 salgın döneminde çocuk/larının ev kazası geçirmediğini belirtenlerin, ev kazası geçirdiğini belirtenlere göre ölçekten aldıkları puanların daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bu durum çalışmadan beklenen bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sonuca göre, kadınların ve salgın döneminde çocuklarının ev kazası yaşamadığını belirten ebeveynlerin evde kazalara karşı farkındalıklarının daha yüksek olduğu, evde güvenlik önlemlerini aldıkları söylenebilir. Kadınların ölçekten aldıkları puanın yüksek olması yaşadığımız toplumun kadına geleneksel olarak atfettiği annelik rolü nedeniyle kadınların çocuk bakımından ve ev içi düzenlemelerden esas sorumlu olduğu düşünülmesi ve bu konularda babalara oranla daha fazla sorumlu olmalarıyla açıklanabilir. Ancak eşitlikçi rol bakış açısıyla çocuğun bakımından ve sağlığından anne kadar babanın da sorumlu olması gerektiği düşünüldüğünde, özellikle ev kazalarını önleme konusunda babalara yönelik eğitimler planlanmasının yararlı olacağı açıktır. Sonuç olarak, annelerin ve babaların ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama düzeyinin geliştirilmesiyle beraber ev kazalarının görülme sıklığının daha azalacağı düşünülmektedir. Karatepe ve Akış'ın (2013); Erdem, Bolu ve Mayda'nın (2017) salgın öncesi dönemde yaptıkları çalışmada da çocuğu ev kazası geçirmiş olanların ölçek puan ortalaması geçirmeyenlere göre daha düşük bulunmuştur. Bu sonuç, pandemi döneminde yaptığımız çalışma bulgularımızı destekler niteliktedir.

Ebeveynlerin sahip olduğu çocuk sayısı, Covid-19 salgın döneminde çalışma şekli ve çocuk/ların salgın döneminde herhangi bir okul öncesi kurumuna gitme durumu ile ev kazalarına yönelik güvenlik önlemleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Buna göre katılımcıların çocuk sayısı, Covid-19 salgın döneminde çalışma şekli ve çocuk/ların salgın döneminde herhangi bir okul öncesi kurumuna gitme durumu ne olursa olsun benzer şekilde ev kazalarına yönelik güvenlik önlemleri aldıkları söylenebilir. Bu konuda ilgili değişkenlerin ebeveynlerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılamaya ilişkin etkilerinin belirlenmesi amacıyla nitel ve nicel çalışmalar yapılabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada, salgının ülkemizde görülmeye başladığı 11 Mart 2020- 13 Temmuz 2021 tarihleri arasında 0-6 yaş çocukların ev kaza oranlarının belirlenmesi, ebeveynlerin salgın dönemine ilişkin bazı bireysel ve ailesel özelliklerinin ortaya konulması, ev kazaları ve kazaların önlenmesine ilişkin bilgi birikimlerinin çeşitli sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, Türkiye’de yaşayan, tüm çocukları 0-6 yaş grubunda olan ve Covid-19 salgın sürecinde evden ya da esnek çalışma sistemiyle çalışan 540 ebeveyn ile yürütülmüştür.

Araştırma sonucunda; Covid-19 salgın döneminde 0-6 yaş gurubu çocuklarda ev kazası görülme oranının %24,8 olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %65,0’i ise salgın sürecinde çocuklarda ev kazalarının arttığını düşünmektedir. Elde edilen bulgulara göre, evde acilen güvenlik önlemlerinin alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Kaza geçiren 0-6 yaş gurubu çocukların %12,7’sinin anne ya da babasının Covid-19 tanısı aldıkları zaman ev kazası yaşaması ve Covid-19 salgınının hala devam etmesi, evde çocuklar için güvenli ortamların oluşturulmasının önemini daha da artırmaktadır. Çalışmaya katılan bireylerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama düzeyleri ise orta düzeyin üzerinde bulunmuştur.

Araştırma kapsamına alınan kadınların ve Covid-19 salgın döneminde çocuk/ların ev kazası geçirmediğini belirten ebeveynlerin ölçekten daha yüksek puan aldıkları bulunmuştur. Bununla birlikte ölçek puan ortalamasının çocuk sayısı, ebeveynlerin Covid-19 salgın döneminde çalışma şekli ve çocuk/ların salgın döneminde herhangi bir okul öncesi kurumuna gitme durumundan etkilenmediği belirlenmiştir.

Ev kazalarının önlenmesinde eğitimin önemli bir faktör olduğu düşünüldüğünde; ailelere 0-6 yaş grubu çocukların ev kazalarına ilişkin risk faktörleri, ev kazalarını önlemeye yönelik güvenlik önlemleri konusunda eğitimler planlanmalı ve uygulanmalıdır. Salgın döneminde ev kazaları konusunda bilgilendirmede kitle iletişim araçları aracılığıyla evde alınabilecek güvenlik önlemlerine ilişkin bilgilendirme yapılması, böylece kısa sürede daha geniş kitlelere ulaşılması, ev içinde kaza riskleri azaltılmış alanların oluşturulması ve çocuklara kazalara maruz kalmadan evde oyun oynayabileceği, rahat hareket edebileceği alanların oluşturulması konularında eğitimler verilmelidir. Bu konuda yerel yönetimlere, tüm özel ve kamu kurum ve kuruluşlarına, sivil toplum örgütleri başta olmak üzere birçok kuruma farklı görevler düşmektedir. Ayrıca bireylerin sosyal izolasyon sürecinde daha az dışarı çıktıkları bilinmektedir. Ancak iş, alışveriş, sağlık vb. konularda dışarı çıktıkları zamanlarda buldukları toplu taşıma araçları, iş yerleri, marketler, hastaneler vb. yerlerde T.C. Sağlık Bakanlığı’nın hazırlamış olduğu “Koronavirüs Riskine Karşı 14 Kural” afişleri gibi ev kazalarından korunmaya yönelik hazırlanmış, ebeveynleri bilgilendirmeye farkındalıklarını artırmaya yönelik afişler asılabilir. Ayrıca Türkiye genelinde geniş çaplı benzer çalışmaların yapılarak sonuçlarının paylaşılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- AA Haber. (2020, 30 Temmuz). *Salgın döneminde çocuklarda ev kazalarının görülme oranı arttı.* <https://www.aa.com.tr/tr/saglik/salgin-doneminde-cocuklarda-ev-kazalarinin-gorulme-orani-artti/1927162>
- Akca, M. & Küçükkoğu-Tepe, M. (2021). COVID-19 ve iş yaşamına etkileri: evden çalışma. *Journal of International Management, Educational and Economics Perspectives* 8(1), 71–81.
- Altundağ, S. & Öztürk, M.C. (2005). Annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemleri alma konusundaki tutumların saptanması, *III. Ulusal Ana Çocuk Sağlığı Kongresi Bildiri Özetleri*, 22-24 Eylül, İzmir.
- Aydoğdu, Z. A., Ateş, E. & Set, T. (2019). Assessment of mothers' measures against home accidents for 0–6-year-old children. *Turk Pediatri Ars*, 54(3), 149–156.
- Balcı, E., Sezer, L. & Durmuş, H. (2020). “Corona Günleri”nde çocuklarda ev kazaları artışı. *Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 14, 458-459.
- Bressan, S., Gallo, E., Tirelli, F., Gregori, D. & Da Dalt, L. (2021). Lockdown: more domestic accidents than COVID-19 in children. *Arch Dis Child.*, 106(2):e3. doi: 10.1136/archdischild-2020-319547.
- Bozkurt, V. (2020, Nisan 24). *Salgının belirsizliği huzursuzluğu artırdı.* <https://www.hurriyet.com.tr/amp/yazarlar/sibel-bagci-uzun/salginin-belirsizligihuzursuzlugu-artirdi-41501744>
- Celep, G. & Yardımcı, F. (2021). Annelerin evde gerçekleşen istenmeyen yaralanmaların önlenmesine ilişkin aldıkları güvenlik önlemleri. *STED*, 30(2), 96-106.
- Claudet, I., Marchand-Tonel, C., Ricco, L., Houzé-Cerfon, C.H., Lang, T. & Bréhin, C. (2020). During the COVID-19 Quarantine, Home Has Been More Harmful Than the Virus for Children!, *Pediatric Emergency Care*, 36(9)-pe538-e540 doi: 10.1097/PEC.0000000000002205
- CNN Türk. (2020, Kasım 4). Pandemi çocuklarda ev kazası riskini artırıyor. <https://www.cnnturk.com/saglik/pandemi-cocuklarda-ev-kazasi-riskini-artiriyor>
- Çınar, N. D. & Görak, G. (2003). 0-6 Yaş Çocuklarda Annenin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Ölçeğinin geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *Çocuk Forumu*, 6, 22-27.
- Danish Health Authority (2021, Ağustos 8). *Çocuklar ve COVID-19 hakkında bilinmesi gerekenler.* https://www.sst.dk/media/Udgivelser/2021/Corona/Genaabning/Skoler/Oversættelser/Om_boern_og_COVID19_kort_tilgaengeligt_risk.ashx?la=da&hash=FFDAC8131E267489A9C597089AA8426E42418DB1

- Erdem, S.S., Bolu, F. & Mayda, A.S. (2017). Annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerinin tanımlanması. *Konuralp Tıp Dergisi*, 9(2), 117-123.
- Erkal, S. (2010). Identification of the number of home accidents per year involving children in the 0-6 age group and the measures taken by mothers to prevent home accidents. *The Turkish Journal of Pediatrics*, 52(2), 150-157.
- Gielen, A. C., Bachman, G., Badaki-Makun, O., Johnson, R.M., McDonald, E., Omaki, E. et al. (2020). National survey of home injuries during the time of COVID-19: Who is at risk? *Injury Epidemiology*,7(63). <https://doi.org/10.1186/s40621-020-00291-w>
- Güleryüz, O., Çolak,Ö., Güneysu, S.T. & Fidancı, I. (2021). The home accident cases applying to the pediatric emergency department during the Covid-19 pandemic: What did the pandemic change? *Authorea*, 13, 1-11.
- Guo, Y.R., Cao, Q.D., Hong, Z.S., Tan, Y.Y., Chen, S.D., Jin, H.J. et al. (2020). The origin, transmission and clinical therapies on Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) outbreak—an update on the status. *Military Medical Res*, 7(1), 1-10.
- Karatepe, T. U. & Akış, N. (2013). 0-6 yaş çocuklarda ev kazası geçirme sıklığı ve ilişkili faktörler. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 39(3), 165-168.
- Keays, G., Friedman, D. & Gagnon, I. (2020). Pediatric injuries in the time of COVID-19 health promotion and chronic disease prevention in Canada. *Research, Policy and Practice*, 40 (11/12), 336-341.
- Koştü, M. (2005). 0-6 yaş grubunda çocuğu olan annelerin ev kazalarından çocuklarını korumaya yönelik aldıkları güvenlik önlemlerinin belirlenmesi. *III. Ulusal Ana Çocuk Sağlığı Kongresi Bildiri Özetleri*, 22-24 Eylül, İzmir.
- Neill, S., Carter, R., Jones. R. et al. (2021). Caring for a sick or injured child during the COVID-19 pandemic lockdown in 2020 in the UK: an online survey of parents' experiences. *Health Expect*, 1-11. doi/10.1111/hex.13347
- Özmen, D., Ergin, D., Şen, N. & Çetinkaya-Çakmakçı, A. (2007). 0-6 yaş grubu çocuğu olan annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerinin tanımlanması. *Aile ve Toplum*, 3(12), 13-20.
- Pravin, R. G. (2017). A study to assess mothers knowledge and their practices in prevention of home accidents among toddler. *Int. J. Life. Sci. Scienti. Res*, 3(3), 992-994.
- Rahman, S. (2021). Tıp Fakültesi öğrencilerinin Covid-19 fobi durumlarının değerlendirilmesi. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi*, 35(1), 68-73.
- Resmi Gazete. (2020, Ağustos 8). 2020/4 no'lu Cumhurbaşkanlığı Genelgesi. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/03/20200322M1-1.pdf>

- SÖZCÜ. (2020, Kasım 4). *Dr. Açıkgöz: Pandemi çocuklarda ev kazası riskini artırıyor.* <https://www.sozcu.com.tr/2020/saglik/dr-acikgoz-pandemi-cocuklarda-ev-kazasi-riskini-artiriyor-6111117/>
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2020, Ağustos 8). *COVID-19 Nedir?* <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html>
- Thein, M.M., Lee, B.W. & Bun, P.Y. (2005). Knowledge, attitude and practices of childhood injuries and their prevention by primary caregivers in Singapore. *Singapore Med J*, 46, 122-126.
- Tural-Büyük, E. & Güdek-Seferoğlu, E. (2020). Annelerin çocuklarının ev kazaları ile ilişkili güvenlik önlemlerini tanılaması. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(2), 201-206.
- Üçüncü, M. M. (2017). *0-6 Yaş grubu çocuğu olan annelerin ev kazaları ve korunma yolları konusundaki bilgi, tutum ve davranışları ile sosyodemografik özelliklerin buna etkisi.* [Uzmanlık Tezi, Şişli Hamidiye Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Sağlık Bilimleri Üniversitesi].https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=xJAvh3wTb73AiNwv_gkqpQ&no=e0ELIFRP8JcM1UP1WVzmzmg
- World Health Organization. (2020, August 8) *Coronavirus disease 2019 (COVID-19) Situation Report–51.*https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200311-sitrep-51-covid-19.pdf?sfvrsn=1ba62e57_10
- Wong, T. W. K., Hung, J. W. S & Leung, M. W. Y. (2021). Pediatric domestic accidents during COVID-19 pandemic in Hong Kong. *Surg Pract*, 25, 32–37.